

YOKSA BİLİMDE DE Mİ ARTIK VEFA SADECE SEMT ADI? :))

Umut Toprak

“Meğer Vefa, İstanbul’da bir semt adımıymış sadece” derler ya...

İnsan ister istemez düşünüyor:

Bilimde de mi vefa artık sadece bir semt adı?

Kriterlerde H-indeks var, Q1–Q2 var, proje puanı var...

Ama kimse “**Vefa indeksin kaç?**” diye sormuyor.

Oysa bir bilim ekolü yaratmanın ilk şartı, görünmeyen ama her şeyi taşıyan o köktür: **vefa**.

Çünkü bilim dediğimiz şey, projeler, yayınlar veya unvanlar toplamı değildir.

Bilim, usta–çırak ilişkisidir.

Ve bu ilişki bir bağımlılık değil; **karakter inşasıdır.**

Tecrübeyi aktarır, kültürü yaşatır, ekolü sürdürür.

Burada önemli ayrım şudur:

Vefa, bir duygu değildir; bir duruş, bir ilke, bir kültürel sorumluluktur.

Ama **vefa duygusuz da olmaz;** çünkü güven, sadakat, ortak emek ve ortak geçmiş duygusal hafızayla korunur.

Yani vefa **duygudan büyük**, ama duyguyu da yok saymayan bir bağlayıcı dokudur.

Vefa nostalji de değildir;
bir laboratuvarın, bir bilimsel mekânın, bir ekolün **hafızasının devam etme biçimidir.**

Kök görünmez; toprağın altındadır.

Ama bütün gövdeyi o taşır.

Ve o kök vefadır.

Kök yoksa ağaç ayakta durmaz.

Vefa Eksilince Bilimden Geriye Ne Kalır?

- Ekol oluşmaz.
- Bilimsel kültür doğmaz.
- Bilimsel hafıza kesilir.
- Karakter inşası yarım kalır.
- Akademi toksikleşir.
- İnsanlar birbirinin rakibine dönüşür.
- Üretim azalır, hesap ve entrika artar.
- Güven yok olur.

Bunlar romantik cümleler değil.

Bilimsel üretimin kimyası laboratuvar cihazlarıyla değil, **insanlar arası görünmeyen bağlarla** yürür.

Dışarıdan herkes meyveye, yayına, başarıya odaklanır...

Ama meyveyi taşıyan kök görünmez.

Ekosistemin kökü kurursa, isterseniz yüz makale yazın, **ağaç yine devrilir.**

Vefasızlığın İlk Adımı

Vefasızlığın başlangıcı hep aynıdır:

Görünürlüğü üretimin önüne koymak.

Ben buna “**etiket biriktirme**” diyorum.

Profil fotoğrafını proje sananlar...

Networkü bilim zannedenler...

Hak talep edip sorumluluk almayanlar...

Oysa bilimin omurgası şudur:

Vefa sadece hakkı teslim etmek değildir; hak talep ederken sorumluluk taşımaktır.

Vefasız ise her zaman aynıdır:

Sorumluluk almadan hak ister.

Ve vefasızın hep gizli ajandası vardır.

Dolayısıyla da kısa vadeli hesaplarla uzun vadeli köprüler yıkılır.
“İlişki yakıp” yerine yenisini koyacağını sanır.
Ama sonrası yoktur; çünkü gelecek kurmak emek ister.

“Ben giderim, yeni ustalar bulurum” diyenlere...

Vefasızın sözü hazırdır:
“Giderim, başka ustalar bulurum.”

Bulur — doğru.
Ama **yeni usta çözüm değildir.**

Çünkü yeni usta bulmak:
Yeni kök bulmak değildir.

Meyve bulabilirsiniz:
Parlak, iri, gösterişli...
Ama meyvenin cazibesine bakarken toprağı görmezsin.

Oysa bilimin doğası şudur:
Hayat meyveden değil, çekirdekten çıkar.

Tohum ekmezsen köklenmez;
kök olmazsa meyve olmaz.

Vefasız her yerde meyve arar: koparır, yer, gider.
Ama hiçbir yerde kök salamaz.

Bu yüzden en ufak rüzgârda kırılır.

Bilimsel göçebeler böyle doğar:
Her yerde konaklar, hiçbir yerde yuva kuramaz.
Görünürlükleri büyüktür, içleri boştur.
Hep meyve yerler; hiç ağaç dikmezler.

Ekol ise kök salar.
Bilimsel göçebe sadece geçer gider.

Ve iyi ki gider;
çünkü kalanlar sayesinde **ekol kurulur.**

Bilimin gerçek seleksiyon markeri budur: **vefa.**

Popüler Kültürde Vefa Neden Öldü?

Popüler kültür bugün şunu öğretiyor:

- Çok üretme, **çok görün.**
- Derinleşme, **öne çık.**
- Ekol yaratma, **marka yarat.**
- “En iyi ilişki bir sonraki ilişkidir.”

Yeni danışman, yeni mentor, yeni network...
Bitmeyen bir tüketim döngüsü.
Tatminsizlik, hız, sürekli değiştirme isteği...

Ve bir yanılsama:
“Duygusal bağ kurma; profesyonel ol.”

Modern kültür duyguyu zayıflık sayıyor.

Ama bilimsel gerçek tam tersidir:

- Güven ekolün harcıdır.
- Sadakat omurgasıdır.
- Paylaşılmış emek toksisiteyi temizler.
- Ortak geçmiş geleceğe güvenle bakmayı sağlar.

Bunlar olmayınca laboratuvar,
“geçici konaklama istasyonu”na döner.
Bir gün oradan, ertesi gün buradan geçen bilimsel göçebeler için bir durak...

Duygusallık kötü değildir.
Çünkü **duygular yalan söylemez.**
Ve bilim hakikati arıyorsa,
insanı insan yapan duyguyu reddederek hakikat bulunamaz.

Bilimsel ekol duygusal hafızayla yaşar—
ama onu taşıyan şey **vefa ilkesidir.**

Bilim Neden Vefa İster?

Çünkü bilim, birikimle, emanetle, devredilen ışıkla ilerler.

Bir insanın emeğini, zamanını, güvenini yok sayarsan:
Sadece ilişkiyi değil, **ekolün damarını** kesersin.

“Yeni usta bulurum” diyen bilmez:
Kökü kesilen hiçbir ağaç yeni toprakta tutunamaz.

Çünkü usta–çırak ilişkisi bir bağlanma değil,
bir karakter inşasıdır.

Her yeni başlangıç, öncekinin cenazesidir.
Bağ kopar, hafıza kaybolur, kimlik parçalanır.

Bu yüzden çözüm “yeni usta” değildir;
çözüm sabırdır, tevazudur, teşekkürdür... Yani vefadır.

Son Söz

Herkes kendi hayatının dümeninde; istediği yolu seçmekte özgür.
Ama her yol, kendi sorumluluğunu da beraberinde getirir.

İnsanlar biblo değildir; her şeye maruz kalıp kırılmamaları beklenemez.
Ve rahmetli Erol Büyükburç’un dediği gibi:
“İnsan saksı da değildir; bir kenara koyup unutamazsın.”

Bu yüzden dilediğiniz kararı alabilirsiniz;
yeter ki sonuçlarını da sahiplenin.

Aşık Veysel’in sözü burada tam yerine oturur:
“Ben var seversen, çay var içersen, yol var gidersen.”

Doğal seleksiyon işler.
Giden gider.
Kalan sağlar ekolü yaratır.

Ve bir gün herkes şunu anlar:
YAYINLARIN olabilir...
Ama YA YILLARIN?

Kaybolan yılları — yani hayatı —
hiçbir yayın geri getirmeyecektir.

Saygı, sevgi ve vefayla...